

TONČI MATULIĆ, *VODIČ KROZ BIOETIKU 1:*
OBLIKOVANJE IDENTITETA BIOETIČKE DISCIPLINE
Glas Koncila, Zagreb, 2006.

Marija Lončar

Nakon šest godina izlaženja rubrike *Vodič kroz bioetiku* u hrvatskom katoličkom tjedniku *Glas Koncila*, sintezom tristoseđam objavljenih članaka nastala je trilogija pod istoimenim nazivom. Autor Tonči Matulić, teolog i profesor moralne teologije i socijalnog nauka na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu kojem možemo zahvaliti na tom ustrajnom radu, kontinuirano je iznosio neke teme i dileme iz žarišta bioetike te čitateljima spomenutog tjednika približavao značenje, važnost i aktualnost ove mlade znanstvene discipline.

Naslov prve knjige *Vodiča kroz bioetiku* je *Oblikovanje identiteta bioetičke discipline*, a podnaslov, koji je dodatno specificira, *Etička svijest odgovornosti i opstanak budućnosti*. Knjiga je podijeljena u šest poglavlja od kojih prvo istražuje identitet bioetike kao posebne discipline dok ostalih pet propituju njezine vrijednosne dimenzije, a također je iznesen i uvod i zaključak. Autor na jednostavan i popularan način pokušava čitateljima približiti osnovna znanja o nastanku, definiciji, razvoju, utemeljenjima, glavnim temama, autorima, centrima i perspektivama bioetike. Polazi od bioetike kao znanosti preživljavanja preko *mosta prema budućnosti* (Potter), uključujući zbližavanje egzaktnih znanosti (biologije, humane embriologije, humane genetike, medicine, farmakologije) i eminentno humanističkih znanosti (etike, filozofije, teologije, prava i sociologije), što zahtijeva poštivanje kompetencije među znanostima i poštivanje prednosti argumenata među istima, te bioetičko ozračje uvažavanja profesije. Autor opisuje bioetiku koja *pokušava osvijetliti ili riješiti određene etičke dileme nastale u biomedicinskoj znanosti polazeći od već postojećih moralno-etičkih normativa elaboriranih unutar filozofije etike i specijalnih moralno-teoloških traktata*.

Ubrzani razvoj i otkrića biomedicinskih znanosti, općeprisutna ekološka kriza, prijetnje samouništenja i tehnologizacija medicinske prakse ili biotehnološki *boom*, popraćeni mnogim ljudskim strahovima i etičkim upitnostima, tek su neki od uzroka nastanka bioetike kao nove znanstvene discipline. Tako autor ističe kako u znanosti *uz svaki korak naprijed po-*

stoje i oni koraci koje moramo nazvati hod unatrag, te se osvrće na dokumente Drugog vatikanskog koncila ističući važnost vrednovanja ideje napretka i moralne ispravnosti odnosno neispravnosti ljudskog napretka.

Drugo poglavlje vodi kroz vrijednosno dimenzioniranje bioetike. Autor promatra bioetiku u odnosu na filozofsku etiku, pluralizam i etički emotivizam koji lišava bioetiku racionalnosti te etički mehanicizam. Zatim govori o objektivizmu, subjektivizmu i protočnosti između istih, a sve u svrhu tražanja za moralnom istinom na teorijskoj i praktičnoj razini. Nadalje, iznosi stavove o uzročno-posljedičnim govorima u etici i bioetici odnosno o utemeljenju etike odgovornosti za područje biomedicinskih znanosti. Autor otvara pitanje slobode i razuma među kojima je prisutna harmonija, ali i moralne slobode koja *posjeduje temeljnu otvorenost prema složenom horizontu ljudskog smisla* koje utječe na cjelovito ostvarenje čovjeka.

Treće poglavlje govori o dijalogu, paradigmatima i institucionaliziranju bioetike u odnosu na filozofsku antropologiju, medicinsku etiku, prirodne znanosti (osobito biologiju), evoluciju, medicinu, kulturu, te o raznorodnim bioetičkim stavovima – od Davida Huma preko utilitarizma, sociobiologizma, do radikalnog liberalizma. Bioetika je tako pravi izazov i filozofiji, teologiji te politici, a na kraju i Crkvi.

Osobiti osvrt u četvrtom poglavlju usmjeren je prema civilizacijskom prevrednovanju ljudskog dostojanstva i kvalitete života isticanjem zablude ideologija nacizma i komunizma koje, kao što su nevaljale za nas danas, tako su bile i jučer. Ljudski život je ugrožen, zato je potrebno osvješćivati vrijednost o ljudskom životu u sebi i po sebi.

U petom poglavlju donosi se personalističko određenje osobe, njezina filozofičnost, teologičnost i sekularnost. Osoba tako ima metafizičku narav na temelju koje se može razviti autentičan govor o čovjeku.

Na samome kraju, u šestom poglavlju, autor iznosi određene kršćanske dimenzije bioetike, ponor koji pobuđuje stanje

SPECTRUM
časopis
studenta
KBF-a

RECENZIJE

zvano Muenchausenov efekt i važnosti njegovanja kulture unutar disciplinarnog dijaloga. Ističe izazove suvremenog kršćanina u odnosu na bioetiku, vjeru, ljudska i Božja prava, te potrebu duhovnog zaokreta koji poziva na evanđeosko revolucioniranje srca i uma.

Čovjek je u svojoj biti jednostavno neuhvatljiv, no ipak stojimo na raskrižju budućnosti: ili hod prema konačnom samouništenju ili hod prema poželjnu očovječenju.

U svijetu u kojemu nisu implicite priznata i poštivana Božja prava, u svijetu u kojemu se implicite gaze Božja prava, u svijetu u kojemu je Bog pogažen i ponižen u nebrojenim patnicima, siromašnima, gladnima i napuštenima, u takvu je svijetu teško očekivati da će ljudska prava doživjeti svoj procvat, da će svako ljudsko biće, bez obzira na rasu, obitelj, klasu, naciju, jezik, spol, kulturu, religiju i vjeru, uživati s naslova svojih neotuđivih i nepovredivih ljudskih prava koja se korijene u ljudskom dostojanstvu koje opet nije ljudsko, već Božje vlasništvo. (str. 258.)